

Književnost.

J. Flis, kanonik, **Umetnost v bogočastni službi**. V Ljubljani 1908. Tisk J. Krajec nasled. v Rudolfovem. Vel. 8°. Str. 281 in XIX. — G. kanonik J. Flis, ki nam je s svojo knjigo o stavbinskih slogih podal prvo temeljito teoretično delo o umetnosti, nas uvaja s to svojo najnovejšo knjigo v notranjost cerkve. Bogočastje je bilo vedno združeno z umetnostjo, in ravno katoliška cerkev, ki hoče podati verski misli povsod tudi najpopolnejši zunanji izraz, je dajala umetnosti vsikdar tudi najkrasnejših misli in najhvaležnejših predmetov.

Prvi del knjige, ki govori o raznih liturgičnih predmetih, bo zanimal bolj duhovnike in dotične umetniške obrtnike, ki izdelujejo bogoslužne predmete: oltarje, kelihe, monstrance, knjige, oblačila itd. Pri vsaki najmanjši stvari podaje gospod pisatelj natančni opis njenega namena in zgodovinski razvoj njenih oblik. Tako je vsa tvarina živahna in zanimiva; pred očmi so nam neprenehoma vsa stoletja, ki so se trudila po svojih najboljših močeh, da za bogoslužje izberejo to, kar je najkrasnejše in najdragocenejše.

Posebno pa bi opozarjali še na drugi del te lepe knjige, ki se bavi s cerkveno umetnostjo v širšem smislu, s slikarstvom in kiparstvom; opozorili bi nanj radi zlasti mlade naše umetnike, ki se hočejo posvetiti cerkveni umetnosti. Ni mogoče, da bi bil dober cerkven umetnik, komur je srce napolnjeno z onim strupenim in vse nadnaravno zaničujočim duhom protiverskega sarkazma, ki sedaj mnogo mladih umetnikov tira po brezplodnih pustinja prazne negacije. Duh sedanje moderne je karikatura, in ta duh je diametralno nasproten cerkveni umetnosti, ki je umetnost afirmacije, dopolnjenja in ideala. Prvo je, da umetnik veruje v ideale, potem more šele stremeti za njimi; v prsih mora nositi hrepeneče slutnje brezkončnih lepote, da more boječi čopič pokazati duhu vsaj senco tega, kar naj misli in čuti, zavedati se mora sam, da je vsaka ustvarjena lepota samo simbol neskončno višje krasote, in poglede človeštva mora voditi nad najvišje sfere vidljivih krasot v solčno kraljestvo netelesnih duhov.

Ni mogoče tega v besedah dopovedati, kajti umetnik ustvarja z vso svojo dušo in vsak njegov proizvod je slika njegove notranjosti. Zato pa ne more biti pravi cerkveni umetnik, kdor ni pozitivno tudi cerkvenega duha. Izsiliti in izhliniti se ne da nič: prosto se mora notranje prepričanje izlivati v barve in v oblike. Kdor pa goji cerkveno umetnost zato, ker ljubi njeno vsebino, bo našel v Flisovi knjigi dobre migljaje za to in ono.

Ko je označil pisatelj vrednost renesanse (str. 228.), podaje navodila za razne slike in kipe. Posebno pa nas je razveselila razprava o umetnosti in umetnem obrtu (str. 247. sl.), v kateri podaje pisatelj osnovne misli o krščanski umetnosti. Kaj se zahteva od krščanskega umetnika? vprašuje pisatelj in podaje sliko značaja, ki edini je zmožen in vreden z delom svojega genija poveljevatii vero in dajati izraze pravi religioznosti.

V našem narodu, kakor sploh med kulturnim svetom, opazujemo večje zanimanje za versko življenje. Kakor se na eni strani ločujejo od vere moderni odpadniki z vedno večjim sovraštvom, tako so na drugi strani najboljši duhovi že našli pot do združenja s cerkvijo. Vsled tega narašča potreba cerkvene umetnosti, in žalostno je, da naši mladi umetniki v svoji produkciji ne sledijo temu toku. Zagnalo jih je na drugo stran, in zdaj težko tavajo nazaj. Zato pa žanje namestu njih neumetniški tovarniški obrt, ki izdeluje tržno blago v masah, ali pa krasijo naše cerkve tujec, med tem ko domačin strada.

Te razmere se morajo predrugačiti. Cerkev je naš najhvaležnejši in najsolidnejši umetniški odjemavec, da govorimo v prozaičnem tonu vsakdanjega trgovstva. Zato je s čisto navadnega praktičnega stališča

MANUEL II., NOVI PORTUGIŠKI KRALJ

potrebno, da se združita domači proizvajavec in odjemavec, in to je le tedaj mogoče, ako se srečata na skupnih tleh, združena po enakem svetovnem naziranju, oba napolnjena istih verskih idej. Preden se to povsod doseže, je bolje, da počakamo z umetniško opremo cerkvā. Vsekako bolj ugaja tehniško manj popolni umetnik religioznega duha, kakor pa največji mojster barve in konture, ki naslika nekaj necerkvenega ali pa mora delati silo samemu sebi, da povečuje to, kar se je navadil karikirati in zaničevati.

Flisova knjiga nam je zato jako dobro došla. Toplo jo priporočamo vsem, ki so po svojem poklicu dolžni služiti cerkveni umetnosti in skrbeti za krasoto hiše božje, pa tudi vsem drugim, ki hočejo umevati duha in obliko tega, kar naj polni naše cerkve in dviga naše verske misli, kakor tudi estetski čut vsega krščanskega ljudstva!

Dr. E. L.

Ivan Cankar: **Zgodbe iz doline šentflorjanske**. Uboga dolina šentflorjanska! Kaj si vendar storila, da si prišla kar naenkrat v pregovor in si postala v zasmeh ljudem, ki se imajo za ženialne in nad-